DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS
DE

OBSTRUCTIONE VASORUM SANGVIFERORUM,

QVAM
ANNUENTE SUMMO NUMINE,
IN ILLUSTRI FRIDERICIANA,
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO
DN. FRIDERICO WILHELMO,
PRINCIPE BORUSSIÆ, MARCHIONE BRANDENBURGICO &c. &c.
GRATIOSISSIMO FACULTATIS MEDICÆ CONSENSU,
SUB PRÆSIDIO
DN. GEORGII ERNESTI STAHL,
CONSIL. AUL. ET ARCHIAT. REG. MED. ET RER. NATURAL. PROFESSORIS PUBL. ORDIN. ACAD. NAT. CUR. COLLEG. FAC. MED. p. t. DECANI,
DN. PATRONI, PRÆCEPTORIS, ET PROMOTORIS SUI
Omni honoris & amoris cultu ad cineres usque proſequendi,
PRO LICENTIA
JURA, IMMUNITATES atque PRIVILEGIA
in arte ſalutari, legitime capeſſendi,
d. Aug. A. MDCCXIII. horis locoque conſuetis
publice defendet
JO. SIEGMUND HECHT,
Seehuſ. Palæo-Marchicus.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
Typis CHRISTIANI HENCKELII, Acad. Typogr.

PROOEMIUM.

MECHANICÆ nomen, in omnium propemodum Phyſicorum ore, adeò hâc ætate perſonat, ut nihil frequentius, quàm illud ipſum paſſim audiatur, quando vel breviſſimus diſcurſus agitatur, circa cauſas rerum naturalium reddendas. Interim habet hæc res, quod quidem vix credi poſſet, majores difficultates, tam in explicatione, quàm applicatione, quàm quidem de illâ meritò exſpectari deberet: nempe non aliunde, niſi à defectu debitæ diſcretionis, qui neceſſariò confundit potiùs conceptum, quàm illuſtrat. *Machinam*, & *Mechanicum*, notante *Lipſiô* in *Poliorceticis*, interpretantur jam antiquiores, *ingenioſum*; ſeu ab *ingenio*, nempe *rectâ ratione* dependentem, inventam, & in effectum deducendam, diſpoſitionem atque poteſtatem, ad præſtandum motum. Unde ortum duxit nomen, ſemibarbarâ Latinitate, *Ingeniarii*, & hodieque uſitatiſſimum Gallicæ genti, *Ingenieur*. Fundatur nempè τὸ *Mechanicum*, ſuper *intelligibili proportione materiæ*, ſubjecti cujuslibet, ad ſuſcipiendum atque ſubeundum, tam in genere, quàm in ſpecie peculiari, *Motum*; & viciſſim, ſimili

congruâ proportione *motûs*, ad quamlibet *materiam*: & cognitione, ubi talibus opus eſt, *mediorum*, ſecundùm has easdem proprietates, *propagandi motûs* velut interpretum: ſive jam *media* illa jam habeant inſignem aliquam *impreſſionem* motûs, ab *univerſali* illô circulô, qui in *macrocoſmô* conſervatur, perpetuò procedentem; unde *phyſico-mechanici* effectus obtinentur: ſive *motus* illi, à merâ vi externâ inducantur, atque dirigantur, unde ſimpliciter *artificiales* mechanismi reſultant. Prior conſtitutio, habet maximè locum in ſubjectis *exilisſimis*, *corpuſcularibus*, ſeu in ſuâ ſpecie *atomicis*: poſterior, in *aggregativis* organicis diffuſioribus ſtructuris: inter quales inprimis *ſtatica*, & in fluidis quà talibus, *hydraulica*, eminet. Harum rerum confuſio, uti nihil aliud parere poteſt, quàm inextricabiles confuſiones; ita aliquid amplius, quàm eousque certè neceſſariis, votis, opus eſt, ad ejusmodi difficultates emendandas. Duximus autem neceſſarium, rem hanc, etiam aliàs ſummo uſui inſervituram, hôc locô allegare, dum negotium enucleare in animum induximus, quod non aliunde, quàm ex harum conſiderationum neglectu, ad hunc diem minimè pro dignitate evolutum, nihil niſi fluxas opiniones produxit, practicis neceſſitatibus non ſolùm inutiles, ſed omninò noxias & adverſas. Unde tandem permoti ſumus, cum INAUGURALI SPECIMINI deſtinandum eſſet thema, pro hôc ſcopô eligere Diſquiſitionem, de decantatâ illâ inter medicarum ſcholarum ſcabella, OBSTRUCTIONE VASORUM, inprimis SANGUIFERORUM. Quod dum perficere allaborabimus, ante omnia Divinæ gratiæ præſidium, ut omnia feliciter ſuccedant atque cedant, humillimè exoramus.

§ I.

§. I.

OBſtructio vaſorum, inprimis *ſanguiferorum*, ſicut paſſim hodiè in ore eſt, in variarum *ſtagnationum* ſanguinearum ætiologiis deſcribendis; ita antequam ad penitiorem rei ipſius conſiderationem veniamus, de verô *nominis* ſignificatu illud dicendum habemus, quod *obſtructio*, verô atque propriô ſenſu, nihil aliud deſignet, quàm *viæ* alicujus ſeu *meatûs*, per quem qualicunque tandem *mobili*, inprimis autem *fluidæ* rei, liber *progreſſus*, *tranſitus*, aut planè *exitus* patere debebat, talem *obſtipationem* & *occluſionem*, ut materia illa movenda, *progreſſu* illô ſuô deſtituta, ibi *ſubſiſtere* neceſſe habeat, niſi nempe planè rurſus *eximi* poſſit, ut meatum illum *vacuum* poſt ſe relinquat. Superfluum eſſet, de *embolis*, *globis*, aut *fluidis* materiis, exempla allegare, cum veritas rei, clarâ ſuâ luce radiet.

§. II.

Illud autem, ad præoccupandam omnem *Homonymiam* prætermitti non debet, quod propriô quidem & exquiſitô ſenſu, *obſtructionis* vox, illud denotet, quod diximus; nempe *plenariam* & *totalem* hujusmodi *occluſionem*. Interim *latiore* acceptione, etiam aliquando extendatur, ad ejusmodi *impedimenta*, quibus non penitùs & in ſolidum *occluſio* totius meatûs obtingat; ſed ſolùm inſignis meatuum talium *arctatio*: qualis v. g. evenire poteſt atque ſolet, in ductibus & canalibus *aquariis*, ut à *limo* aut *mucilaginibus* aquarum, ſenſim ſenſimque parietibus canalium adhæreſcente, *liber* & *ſufficiens* commeatus aquæ ita *præpediatur*, ut, licet non penitùs progreſſus ipſe univerſus auferatur, tamen & *quantitas* ejus debita nequaquam procedere valeat, & in ipſam *energiam*, totius *impulſûs* autorem & rectorem, neceſſariò major *difficultas* inde redundet. Qualis tamen locutio, cum utique ἄκυρος ſit, & minus exqui-

 ſita,

ſita, meretur proinde potiùs emendationem, quàm imitationem: dum nihil niſi umbratilibus effugiis atque cavillationibus occaſionem ſubminiſtrat.

§. III.

Hoc verò non ampliùs ad *nominum* ſignificatus, ſed *realem* jam conceptum pertinet, *quot modis* obſtructio meatui cuicunque evenire intelligi poſſit? Quod *duabus* methodis obtingit. Dum nempe, vel in ipſâ meatûs *capacitate*, aliquid ſtipatur, quod ſi non *longitudinem* totam, tamen amplitudinem ejus, *denſiore* conſiſtentiâ ſuâ, & *firmâ* inhæſione, ita expleat, & ibi adhæreat aut ſubſiſtat, ut aliis rebus etiam ulteriorem progreſſum deneget atque adimat. Vel ſecundò, quando *exteriùs, per ambitum*, mobilis atque *mollis* ductus ſeu *canalis*, ita *conſtringitur* aut *comprimitur*, ut interceptâ ſic totâ illius cavitatis amplitudine, nihil per illam penetrare valeat. Nam, licet etiam *tertius* modus allegari poſſet, quando nempe ipſi *foramini exitûs* aliquid ita examuſſim apponitur, ut nihil inter hanc commiſſuram procedere atque illam penetrare poſſit: quia tamen hæc res, in noſtris negotiis, ubi de *ſimplici obſtructione* potiſſimùm ſermo haberi ſolet, non adeò frequenter in conſiderationem adduci ſolet: poteſt proinde ſufficere, ejus paucis ſolùm verbis mentionem injeciſſe.

§. IV.

Sicut autem hæc, de *obſtructione* velut *in genere*, dixiſſe, ſufficere poteſt; ita cum de *vaſorum*, & inprimis *ſanguiferorum, obſtructionibus*, ſermo nobis eſſe debeat, præmittendum eſt omninò aliquid, etiam ad vaſorum ſimilium *habitum ad obſtructiones*, rectè intelligendum. Sunt equidem omnis generis vaſa, à *firmiſſimis, arteriis*, ad *tenerrima, lymphatica*, ejus utique *mollitiei*, ut *flecti* commodè, *torqueri*, atque *comprimi* facilè poſſint; adeoque *externis* illis, *per ambitum*, ſtricturis atque compreſſionibus, liberrimè omninò pateant. Eſt prætereà notiſſima illorum

con-

conditio atque conſtitutio, ut à *majoribus* canalibus, in *minores* quàm plurimos ramos, & ab his tandem in *divaricationes* magis magisque *minimas*, & quidem penitùs *innumerabiles*, diſtribuantur atque dividantur; imò hæ ipſæ ultimæ, & longè *exiliſſimæ*, propagines, *ſolidarum* quarumlibet præſertim *muſcularium*, & *parenchymaticarum* dictarum, partium texturæ, penitisſimè *intertextæ* ſentiantur: ſicut *ampliores* adhuc illi canales, ad minimum ita quoque muſculis paſſim *ſuppoſiti* atque intercurſantes incedunt; & *venoſi* atque *arterioſi* rami, non ſaltem *juxta* ſe invicem poſiti, ſed etiam hinc inde per divaricationes, ſe mutuò *transſcendere*, conſpiciuntur, (geſchränckt über einander liegende) ut inde *progreſſui* humorum per illos, non magis *poſſint*, quam pasſim *ſoleant*, impresſiones aliquæ obtingere atque evenire.

§. V.

Præterea, maximæ conſiderationis omninò eſt, proceſſus humorum in vaſis, reſpectu *termini*; dum in *venoſis*, (exceptâ *venæ portæ* medietate,) motus ſanguinis perpetuò procedit à *minimis* tubulis verſus *majores*, & tandem *maximos*: quod idem etiam in *lymphaticorum* vaſorum ſyſtemate ſic obtinet, exceptâ portione, à ſic dictâ *ciſternâ*, ſurſum, per *thoracem*, ad venam ſubclaviam aſcendente. In *arteriis* autem univerſis, contrà, movetur ſanguis à *majoribus* ramis, ad, & per *minores*, imò *minimos*. Unde etiam porrò, in omnium horum vaſorum ſyſtemate, præſertim circà *divaricationes* eorum, reperiuntur *valvulæ* illæ, quæ hunc motum ità veluti cogunt atque circumſcribunt, ut in contrarium adigi non permittant.

§. VI.

Ulterius, cùm de vaſis inprimis *ſanguiferis*, conſiderationem noſtram inſtituere receperimus; omninò perpendenda venit *craſis ſanguinis*. Quæ cum ejus ſit conditionis, ut in *ſpiſſitudinem*, *denſam*, & plane *conſiſtentem*, *congelaſcere* poſſit; hæc verò utique *progreſſui*, tam ſimpliciter

per

per *arctiſſimos* tubulos, quàm à *capacioribus* ad *arctiores*, plurimum præjudicii adferat: applicanda proinde venit etiam hæc conſideratio, idoneis ſuis locis & occaſionibus. Id quod etiam de *lymphâ*, utpote pariter *gelatinoſæ* quaſi conſiſtentiæ humore, valet: quin etiam de *mucidâ* parte ipſius excrementitii *ſeri*.

§. VII.

Porrò, de *ſanguine*, etiam in communi illâ *maſſâ*, ſub quâ per venas & arterias movetur, illud, uti ſatis notum eſt, ita etiam pro uſibus ſuis neceſſariis, memori planè mente teneri debet, quod *ſanguis*, quando à *vividô* ſuô *locali* motu ſeu progreſſu intercluditur, parvô temporis ſpatiô, primò in ante notatam *coagulationem*, mox verò etiam ulteriùs, in *putredinoſam fermentationem agiliſſimam*, præceps ruat; niſi quidem *operoſâ*, & tamen *ancipiti*, *Inflammatorii* appulſûs & impulſûs, ope, in *pus* tantùm convertatur; ſed & hoc, cum partium, intrà quas deprehenſus ſubſtiterat, conjunctâ *colliquatione* & *deſtructione*. Et hoc adeò certò, & inevitabili penitus eventu, ut ſi vel maximè reliquus ſanguis, propterea in ſuô liberô progreſſu valde parum inde alterari atque impediri poſſit; tamen illa *portio*, quæ revera ita *ſubſiſtere* coacta fuit, niſi tempeſtivè iterum in motum deduci valeat, in *corruptionum* harum alterutram (aut, ſub planè peculiaribus conditionibus, in *ſcirrhum*) abſolutâ neceſſitate transmigret.

§. VIII.

Ubi adhuc omninò aliquid dicendum venit, de neceſſariâ illâ *hydraulicâ* æſtimatione, progreſſûs humorum per *numeroſos minores* canales, ad *communem majorem canalem* pertinentes. Ita enim, quando humor aliquis à *majore* canale verſùs & per *minores* plures, quantôcunque tandem numerô, movetur; & de his minoribus canalibus, caſu aut conſiliô, unus aut alter, imo plures, *obſtruuntur*, ut exitus liquoris quantumcunque impulſi, cohibeatur intra illos: ibi

tantum

tantum abeſt, ut hujusmodi *obſtructio*, reliquis adhuc apertis *detrimentum* aliquod adferat, ut potiùs etiam illa portio aquæ, quæ aliàs ſecundùm proportionem *communem* cum reliquis ſociis, per illos nunc obturatos procesſiſſet, nunc ita in reliquos proportionatè *diſtribuatur*, ut per hos vix non exquiſitè tantundem liquoris proſiliat, quam per omnes ſimul, libertati ſuæ relictos, procedere poſſet & ſoleret. Quod quidem inter duos vel tres ſolùm ejusmodi canales, vel puerorum luſibus notum eſt. Quod interim hîc præmonendum fuiſſe, ſuô locô fortè oſtendemus.

§. IX.

Ampliùs, & per ulteriorem progreſſum, ſi *arteriolæ minutiſſimæ* obſtruerentur, nihil aliud exſpectandum foret, quàm ut illæ minutiſſimæ *venulæ*, quæ propiùs, imò ut aliqui ſpeculantur, immediatè & continuô ductu, ſuum ſanguinem ab *arteriis* accipiunt, dum hic per *obſtructionem arteriolarum* ceſſaret, *inanirentur* atque vacuæ reſtitarent: ſive hoc, ſecundùm aliquos, à propriô *inorganicô* motu ſanguinis, quaſi *ſponte* ſuâ retrò ad cor tendentis; ſive ſecundùm alios, à propriô motu preſſoriô *tunicarum venoſarum*: ſive ab ubique adjacentium *arteriarum truſatili* aſſultu: ſive à circumjacentium partium *fibroſarum* perpetuô *tenſoriô tenore* ſeu *motu tonicô*, (quamvis hæc duo ultima ſociam utique operam conjungant,) proveniret.

§. X.

Hôc ipsô verò, nihil ſanguinis intrà *poros* & meatus aliarum *ſpongioſarum* partium reſtitare poſſet; quandoquidem hâc ratione, nempè obſtructis *arteriolis*, nihil ad ipſas pertingere poſſet, ſed maneret ſanguis, nusquam alibi, quam ſimpliciter in illis *arteriarum* ramulis impactus, utpote è quibus, propter indeſinentem continuationem momentanei novi *appulsûs*, *retrocedere* non valeret.

§. XI.

Si verò ſanguis ipſe, ita *craſſus*, ſive fingeretur, ſive, certis caſibus, eſſet aut fieret, ut equidem vi *pulsûs*, per *arteriolas* adhuc extruderetur; interim ita in poros partium diſtributus, in exiliſſima oſcula *venularum* penetrare non valeret: non dicenda hæc eſſet *obſtructio* venularum, aut his aliquod vitium aſſignandum veniret: ſed ſimpliciter & directè *ſanguini* culpa tribuenda, & ad hunc, tam tota *Theoria*, quàm praxis ſeu *Therapia*, dirigenda.

§. XII.

His ita præmiſſis, audiendum nunc venit, quomodo veritas *obſtructionis*, applicari & quadrare poſſit ad illa exempla, in quibus, per vulgò receptas opiniones, ſupponitur atque incuſatur. Familiariſſima eſt loquendi formula, quâ inprimis exilisſimis vaſis *Meſaraicis* hæc labes asſignatur: Das kleine Geäder im Unterleibe, die Gekröß-Adern, ſeyen verſtopfft: & inde deducuntur, quanquam valde heteroclitis lineis atque angulis, præcipua totius mali *Hypochondriaci* pathemata. Secundò, proſiliunt recentiores, utpote toti, ſed & planè ſingulari *Matheſi*, *Mechanici*, & ab *obſtructionibus* vaſorum derivant *Inflammationes*. Aliqui etiam adhuc tenuiùs hanc *mechanicam* exacuentes, eidem *obſtructioni* vaſorum injungunt etiam *Hæmorrhagias*, & quidem *in genere*, *omnes*, quæcunque non à ſimplici verâ *diæreſi*, purè *paſſivô* lapſu, *continentibus* partibus disſolutis, erumpunt potiùs, quam effluunt. Videbimus in ſingulis harum ſeorſim, quomodo vera illa *amuſſis mechanica*, ſuperiùs à nobis ad exquiſitiſſimas *lineas* ſtabilita, his ſpeculationibus quadret, & fidem illis fœnerari posſit.

§. XIII.

Exilisſima vaſa *Meſaraica* quod concernit, notum eſt ex Anatomiâ, etiam non armatis oculis affatim luculentâ, quod talia nuſquam reperiantur, effatu dignâ copiâ, in to-

totô *meſenteriô*, (ut propterea, tanquam à potiori, *meſaraica* denominari mererentur,) ſed unicè in ipſis jam dum *inteſtinis*; & quidem tunicâ horum vulgò dictâ *nerveâ*; & in *glandulis* meſenterio interſperſis: & denique, quamvis in homine diſpar ſtructura notisſima ſit ab aliis animalibus, in *liene*. Jam, ſi in affectibus *Hypochondriacis* dictis, labes talis revera inhæreret vaſis hiſce *exilisſimis*; quorum nempe *ſtirpes* quaſi tantùm, per *meſenterium* porriguntur: manifeſtisſimum eſt, quod pathemata *hypochondriaca*, non ſolùm *pleraque* numerô, ſed etiam *gravisſima* ſpecie, præ omnibus reliquis partibus incumbere deberent ipſis *Inteſtinis*. Et quidem tantò magis, *tenuibus*; dum horum non ſolùm *longisſimus* eſt tractus, præ *crasſis*: ſed etiam, per proportionem *teneritudinis*, graviores certè deberent eſſe effectus, in his, præ alteris. Jam verò non ſolùm nemo aliàs, à malo *hypochondriaco*, multa, aut inſignia, pathemata, adſignat *tenuibus inteſtinis*, ſed ſolam fortè *flatulentiam*: verùm nota eſt aliquorum ſententia, qui vel totam, vel certè præcipuam, labem, & omnem propemodum ſcenam *hypochondriacorum* ſymptomatum, *colo* inteſtino vindicare, cordi habent. Quomodo autem adumbrabunt, quamobrem *obſtructio* talis minutisſimorum vaſculorum, vel *posſit*, vel *debeat*, tantùm in illis talibus vaſculis, quæ ad *colon* perveniunt, (& adhuc per exiguam ſolùm partem *totius longitudinis* coli,) oriri aut evenire, præ tantô tractu reliquorum tenuium inteſtinorum?

§. XIV.

Secundò, ſicuti talis *obſtructio* vera vaſculorum ſanguineorum, certò parere deberet & invehere *ſtaſin* ſanguinis; *ſtaſis*, *coagulationem*: *coagulatio*, *corruptionem*, vel immediatè *ſphacelosſam*, vel mediatè, *inflammatoriam*: quis pathemata illa *hypochondriaca*, tam *promta*, tam *frequentia*, tam *contumacia* familiariter, reducet vel ad *inflammationem*, vel ad *ſuppurationem*: aut liberabit, non tam à metu,

tu, quàm certiore eventu *frequentisſimô*, *ſphaceli*, ſi vera illorum cauſa conſiſteret in tali vaſorum *obſtructione*, & inevitabili illô *progreſſu* & climace, *neceſſariò ſuccedentium* alterationum. Quæ cum nequaquam eveniant aut inveniantur, juſtisſima certè eſt, quam in ſcholis vocant, *Concluſio ab abſurdo*.

§. XV.

Porrò, *Inflammationem* quod attinet, certè pudori esſe deberet, quod ſub tam familiari, quamvis rarisſimè concinnâ, provocatione ad *mechanicam*, tam parum ad hunc usque diem, vel posſit intelligi, vel velit, evidentisſima de reliquô, illa conſpiratio, *phyſicæ necesſitatis*, & *mechanicæ habilitatis*, & *organici moderaminis* atque regiminis, totius negotii *Inflammationis*. Quam rem licet antè annos plus ſedecim, imò octodecim, (Diſſert. de *Inflammationis verâ pathol.*, & *præfatione theorematum* de *Mechaniſmô motûs ſanguinis*,) Dn. D. Præſes, ſimplici deductione declaraverit, placet tamen eandem, per apices ſuos, brevisſimis repetere. *Sanguinem* eſſe *materialem* cauſam *inflammationis*, nemo in dubium vocat; & quidem *liberô* ſuô *motu* deſtitutum: imò motui jam *ineptum*, per *coagulationem*, aut congrumationem. Interim talis conſtitutionis ſanguinis, inevitabile conſequens eſt, ut *corrumpatur*: niſi *mechanicâ* quadam ratione atque efficaciâ, *corruptio* hæc ejus, vel *intervertatur*, vel *modificetur*. *Corruptio* verò illa, (niſi modo dictæ *interverſiones* rectè concurrant) ſimpliciter fiet *putrida*, ſeu *ſphaceloſa*; nullâ verò *phyſicâ*, aut *chymicâ* ſolâ, poteſtate, effectu aut eventu, *purulenta*: utpote qualis conſtitutio eminenter *mechanico* actui, (*organicè* directo) competit. Unde etiam illud reſultat, quod *detentio* hujusmodi ſanguinis, nullâ *phyſicâ*, *materiali* aut *formali ratione* ſimpliciore, *Inflammationem* vel *posſit* formare, vel *ſoleat*; dum notorium eſt, quod & *citatisſima* & *profundisſima*, ſubſiſtentis ita ſanguinis, conver-

verſio in *putredinem* ſeu ſphacelum, tantum abeſt, ut *æſtum* aut *ardorem inflammatorium* gignat, ut potiùs *refrigerationem* p. n. in parte formet: ſed quod potiùs tali conſtitutioni ſanguinis, *inflammatio* inducatur ſolâ ratione *finali*; nempè, ut libera illa ſimplex converſio in *ſphacelum* ſeu *putredinem*, ejusque velox & incoërcibilis diffuſio *fermentativa*, intercipiatur & præoccupetur. Sicut autem ad obtinendum *finem*, neceſſaria ſunt *media*; & ſemper ad finem *intentionalem* media peculiari *moderamine* gubernanda; ita præſente locô, media talia ſunt 1) *directio* & reſtrictio copioſioris ſanguinis, adhuc bene fluidi atque mobilis, ad portionem illam, mobilitate ſuâ jam deſtitutam; 2) *fortior* ita, *mechanico-hydraulicus*, *transpulſus*, fluxilis hujus ſanguinis, inter portiunculas illas, *coagulatione* jam in majusculam molem concretas: quô ipsô 3) *abraſio*, adeoque ſuceſſivè *diſtractio*, in minimas particulas, (nudâ ſimpliciter *mechanicâ efficaciâ*,) coagulatis illis moleculis eveniens, *diſcuſſionem* efficit, ſine ullâ *corruptione*: 4) ſin autem hoc, propter *grandiores* moleculas, (imò *grumos* atque *moles*, in *vibicibus* à gravi contuſione) ita tempeſtivè abſolvi non poſſit, quin interim *corruptio* inteſtina jam cooriatur; aufert tamen *abſterſorius* hic transpulſus ſanguinis, exiliſſimas atque *agiliſſimas* particulas *ſulphureas*, inteſtinô illô motu primò à reliquis emergentes: quibus, indeſinente tranſitu, quaſi momentaneis ſucceſſibus, ita abreptis, nihil remanet, niſi *effœta*, *ſpiſſa*, *languida*, & ad ulteriorem *promtum fermentativum* motum nimiò magis inepta, ſubſtantia, nempe *pus*. Circà quam rem univerſam tantò rectiùs intelligendam, maximo uſui eſſe poſſunt, imo debent, *duæ diſcretiones*, minùs discreto Pathologorum vulgo maximoperè commendandæ; nempe, 1) vera diſcretio *gangrænæ* & *ſphaceli*; & neceſſaria ſcientia, quod quidem *gangræna* faciè tranſeat in *ſphacelum*; interim nullâ ratione *converſio* talis locum hic

 inve-

inveniat, quaſi omnem *ſphacelum* neceſſariò antecedat, inprimis inſignis, *gangræna*: cujus rei contrarium ad oculum dilucecſcit, in ſphaceli ſemel concepti, ulteriore *graſſatione* atque *diffuſione*, à quâ longe abeſt omnis *gangræna*; quæ tamen, ex irritâ illâ opinione, neceſſariò tantò major eſſe deberet, quantò major eſſet complexus *ſphaceli*. 2) Conſiderare jubemus, quod *vibices*, aut grumi ſanguinis à gravi *contuſione* collecti grandiores, ad *ſuppurationem æqualem* per totum ſui latifundium, valde *refractarii*, imò alieni ſint, ſed longè magis *ſphacelo* concipiendo expoſiti: unde peritiores Chirurgi, imò ipſi Barbari in mancipiis ſuis, ratione & experientiâ ita docti, potiùs vibicem *diſſecant*, & grumum ſanguinis eluunt: nempè ſuper fundamentô allatæ à nobis *mechanicæ* aptitudinis, & neceſſitatis.

§. XVI.

Jam verò, quod *Inflammatio*, ipſorum vaſorum obſtructioni imputetur, tam longè abeſt à *facti veritate* ſeu *experientiâ*, & *fiendi ratione*, ſeu *mechanicâ*, ut potiùs, à verâ *ſtaſi* ac detentione ſanguinis, in *vaſculô* aliquô adhuc incluſi, nihil niſi *Furunculus* emergat; cujus qualiscunque tandem *maturatio*, ſi tempeſtivâ *apertione* ventiletur, vix *dimidiam guttam* puris aut ſaniei præbet; cui, aliquantò fortiore preſſione, ſtatim ſincerus *ſanguis* ſuccedit: & ſicubi, per *maturantia* atque ſuppurantia intempeſtiva, tota circumſtans *inflammatio* non ipſa quoque depravata eſt, ſolvitur illa iterum, & *diſcutitur* ſponte, ſine ulteriore corruptione: quæ aliàs in *valde ſpiſſum pus* converſa, atque tota excidens, daß ein gantzer Butze heraus fällt, non ſolùm gratis majorem *abſceſſum* format, ſed etiam, intuitu vaſculi majuſculi, præcipuè affecti, periculô non caret, & *pus* tale ſemper *ſanguinolentum*, & facilè *ſubputridum* efficit: quæ res etiam in *ſcirrhis* ſanguineis, ad corruptionem devolutis, mali ipſorum *moris*, & vix unquam obtinendæ ſinceræ *ſuppurationis*, certum fundamentum eſt.

§. XVII.

§. XVII.

Ut adeò etiam *obſtructio vaſorum* ſanguiferorum, à verâ ratione producendæ *Inflammationis*, duplici ratione abludat; primò, generaliore illâ jam ſuprà allegatâ, quod *obſtructio unius aut alterius* vaſculi, longiſſimè adhuc abſit, à qualicunque neceſſitate *latioris ſtaſeos*; dum utique per hydraulicam promtitudinem, defectus liberi ſuccesſûs, in aliquot tubulis, nihil effatu dignæ difficultatis objicit reliquis vicinis, & conjugatis: & quidem tantò minus, quantò *plures* horum præſtò ſunt. Secundò ſpecialiùs, quoniam *ſtaſis* in *vaſculis* ipſis, & non potiùs *extra* vaſa, in *poris* & *meatibus* muſculoſis, nequaquam *inflammationem ſuppuratoriam* ſeu apoſtematodem, poſt ſe trahere poteſt: ſed ſimpliciter *furunculum*, ab apoſtemate multis paraſangis differentem: & hoc tam per rationem *mechanicam*, quàm per experientiam *Phyſicam* atque *Medicam*: quæ poſterior proinde etiam hoc docet atque ſuppeditat, quod *inflammationes apoſtematodes*, uti facile, ita etiam frequenter admodum, occurrant: *furunculi* ex adverſô, adeò rari ſint proventûs, ut vix ergà *mille* apoſtemata, produci posſit verus *furunculus*.

§. XVIII.

Jam, ut etiam *tertium* dubium eximamus, quod occurrit circà efficaciam *obſtructionis* vaſorum, ad producendas *Hæmorrhagias*; repetenda huc etiam eſt generalis illa, & penitùs evidentiſſima *antipraxis hydraulica*, modò etiam allegata; quod nempè paucorum aliquot canaliculorum obſtructio, ſi vel maximè eveniret, nequaquam efficere poſſet, ut ſimpliciter & unicè, in aliquot *proximos* ſolùm, circumſtantes alios canaliculos, totus impetus, eâ mole atq; pondere illô, incumberet, ut propterea ex illis *eruptio* talis, ullâ *facilitate*, nedum *neceſſitate*, ſequeretur. Deinde, cum, iterum per ſuprà dicta, in *venoſis* minimis vaſculis, *obſtructio* talis propterea concipi non poſſit, quia ab *arctis* meatibus, ad *ampliores* procedentibus, *obſtructio* nullâ veriſimili-

litudine concipi poteſt; ſed unicè in progreſſu à *capacioribus* potiùs, ad *arctiora*. In *arteriis* autem, ubi fit progreſſus talis, (à *capacioribus* ad *arctiora*) ſi hærere deberet prætenſa illa *obſtructio*, non poſſet utique ſequi *hæmorrhagia*; quoniam hâc ratione, ex *obſtructis* arteriolis, nihil *erumpere* poſſet: è *venulis* autem, deficiente uleriore impulſu ab *arteriolis*, nihilò magis etiam ulli tali *eruptioni*, occaſio obtingeret: cum per *venulas*, non *affluxus*, ſeu motus à majoribus ad minores, (qui *eruptionis* fundamentum eſſe deberet,) locum inveniat: ſed ſimpliciter contrarium, nempè progreſſus à minoribus ad majores. Qui, allegatâ illâ ratione, *liber* utique manens, etiam nihil aliud effecturus eſſet, quàm hoc ipſum, quod toti huic hypotheſi contrariatur, ut nimirum nulla planè *eruptio* ſeu *hæmorrhagia*, hâc quidem ratione, unquam evenire poſſet.

§. XIX.

Quibus rebus adjungere deberent hujusmodi ſpeculatores, illud, non à ſpeculatione aliquâ, ſed ab ipsâ *quotidianâ experientiâ*, manifeſtum atque evidens phænomenon, quod in *hæmorrhagiis* æquè, *narium*, inſolentioribus, ac in ipſis *doloribus* capitis, ad *hæmorrhagias* tales tendentibus, vaſa *venoſa* circà *tempora*, imò in ipſis communiter *oculis*, *inflata* conſpiciantur atque *turgida*. Id quod nemo hominum conciliare poterit, cum *obſtructione* aliquâ; qualem in ipſis usque conſpicuis *temporalibus* vaſis *venoſis*, (è quibus utique proximus patet tranſitus in *capaciora jugularia* vaſa,) abſonum eſſet ſupponere. Certè itaque in tali quoque caſu, & hôc evidente phænomenô, nulla usquam ſtabiliri poterit veritas *obſtructionis*; utpote quæ non alibi quæri hîc poſſet, quàm in ipſis majoribus vaſis, *versùs* jugulum, aut ipſis planè *jugularibus*: quâ nempè demum liber *refluxus* à minoribus, & ipſis *temporalibus*, ad majora illa *obſtructa*, interceptus, hanc *inflationem* ſeu infarctum minorum illorum, producere deberet: hâc una, inquam, & nul-

nullâ aliâ, *mechanico-hydraulicâ* ratione, ſi obſtructio pro *cauſâ* eventuum talium verâ, haberi mereretur.

§. XX.

Sicut autem hâc ratione luculenter ſatis diſpaleſcit, quod *obſtructio* vaſorum minimorum, in culpâ hîc eſſe nequaquam poſſit: ita auget has difficultates, & oſtendit potiùs atque confirmat contrarium, illa experientia, quod *hæmorrhagiæ*, non tam promtè ſequantur *ſpiſſitudinem* ſanguinis, ſuppoſitis talibus *obſtructionibus* opportunam; quàm *attenuationem* ejusdem atque *agitationem*, à *curſu*, *æſtu aëris*, *ingurgitatione* ſpirituoſioris *vini*, *aromatibus*, *iracundiâ* &c. Præterea etiam, non tam *qualitate* aliquâ ſatis probabili ſanguinis, quàm *quantitate* abundante, ſeu *plethorâ*, nitantur, & ab illâ foveantur. Adeò, ut etiam his reſpectibus, veritas conceptûs de *obſtructione*, harum rerum culpam gerente, penitùs in nebulam atque auras evaneſcat.

§. XXI.

Imponit autem rei huic, fatalem planè colophonem, circumſtantia illa *hæmorrhagiis* variis, innumerabilibus planè exemplis, familiariſſima; quod illæ *ſtatis periodis* temporis reverti ſoleant. Qui certè verus eſt nodus Gordius, quem nemo hactenus patronorum *obſtructionis*, vel digitô ſummô attingere auſus eſt. Nam manſit certè omnibus adhuc illa verecundia, ut de *exquiſitè ſtatô reditu*, ſeu potiùs *novô ortu ſtatô*, *cauſæ obſtructionis*, nempè *grumoſitate* ſanguinis, iterum repeto, *exquiſitè ſtatô tempore* ſolùm recurrente, hominibus non plane pueris, aliquid occinere, nedum perſuadere velle, erubeſcerent.

§. XXII.

Id quod certè tantò majore jure abſtinuerunt facere, cum negotium hæmorrhagiæ *menſtruæ* fœminarum, toti habitato orbi endemium, non poſſet non illos, non ſolùm perplexos, ſed certè attonitos, reddere. Nam eoùsque,

ut hujuſmodi cauſariis fabulis faciles aures præbeat, nondum ſatis repueraſcere apparet mundus.

§. XXIII.

Dubitavimus *tribus* illis, huc usquè à nobis commemoratis ætiologiis, quæ *obſtructioni* vaſorum ſuperſtruuntur, *quartam* etiam ſociare; utpote adhuc graviùs, tam adversùs rationem *mechanicam*, quàm experientiam *Medicam*, impingentem: nempè, quod ab *obſtructione* vaſorum, etiam *Spaſmi* originem ducant. Cum enim *ſpaſmi* non ſolùm ibi obſerventur fieri, ubi nulla, niſi gratis ſuppoſita, & nudè commentitia, *obſtructio* talis, fingitur: ſed etiam ibi, ubi (licet eâdem incertitudine,) *obſtructio* talis adhuc ſeveriùs urgetur atque propugnatur, *nullæ*, nedum *proportionatæ*, *ſpaſticæ* ſyndromes ſentiuntur: ut in *inflammationibus*, & *hæmorrhagiis*: judicamus proinde ſupervacuum, & ſoli perdendo tempori ac ſermoni opportunum eſſe objectum, de tali re ſollicitè diſquirere, quæ â priori, nullâ veriſimilitudine probari poteſt; à poſteriori verò, nempè ab experientiâ, & inſuper iisdem fundamentis ſuperſtructâ, manifeſtò reprobatur.

§. XXIV.

Hæc de *vaſorum ſanguiferorum obſtructione*, commemoraſſe, atque diſquiſiviſſe, ſufficere poſſe ſperamus, circà *Theoreticum* uſum; de practicô poſteà dicturi. Subjicimus aliqua etiam de *aliorum* vaſorum *obſtructione*, magis aut minus veriſimili. Quod, priusquàm faciamus, venit aliquid denuò monendum, circà homonymiam vocabuli *vaſis*, in quantum non tàm ad *ſanguinem*, quàm ad alios *fluores* refertur. Ubi nempè non ignotum eſt, quod vocabulum *vaſis*, ab aliquibus interdum eò extendatur, ut etiam quodlibet *continens*, quilibet *ductus*, *tubulus*, *meatus*, *vaſis* nomine, nempè rhetoricè magis, quàm grammaticè, deſignetur. Qualis autem acceptio, ut in ſe catachreſtica eſt & inadæquata, ita ad noſtri ſcopi ſubjectum nequaquam re-

fe-

ferenda venit; dum nos potiùs per *vaſa*, uti etiam decet, nihil aliud intelligimus, quàm ejusmodi *canales*, per quos *perpetuus* ille, ſanguineæ *maſſæ ſociorum* humorum, ſanguinis, inquam, & lymphæ atque ſeri, *progreſſivus* motus, ad ſic dictam *circulationem* humorum pertinens, celebratur: non autem tales ductus aut cavitates, per quales non niſi languidiſſimus aliquis *ſucceſſus* aut *progreſſus*, cujuscunque tandem *fluoris*, perpetratur: cujusmodi v.g. ſunt *teſtes*, *veſiculæ ſeminales*, *glandulæ*, ſive revera tubuloſæ, ſive ſpongioſæ.

§. XXV.

Hâc acceptione *vaſa*, de quorum *obſtrûctione* cogitare ex uſu fuerit, ante omnia erunt ipſa *Lymphatica*. Horum extremi apices, & ramuli ac divaricationes, cum per ſummam, tam *capacitatis*, quàm *texturæ* atque conſiſtentiæ, *teneritudinem*, nullô ſenſu, ſed ſolâ *ratione* attingi valeant; etiam circa quaslibet ſui affectiones, non aliter niſi eâdem ſolâ *ratione* judicari poſſunt. Jam dictat utique vel ſimpliciſſima *ratio*, quod vaſa tali ratione contexta, utique poſſint facile *obſtrui*; cum inprimis in *lymphâ* atque *ſerô*, ſatis *ſpiſſiorum* portionum, tam gelatinoſæ, quàm mucoſæ conſiſtentiæ, præſtò ſit, quod exiliſſimis talibus orificiis obviſcandis atque obſtruendis, idoneum eſſet. Interim hæc eadem ipſa *ratio*, neceſſe etiam habet illud agnoſcere, & omni modô confiteri, quod, quamvis veluti miraculo propinquum videatur, tantam atque adeò præſentem *potentiam*, non in *actum* deduci; tamen hoc nimiò certiùs ita ſeſe habeat, nempè, cum certiſſimè ſemper fieri POSSE maximè probabile ſit, tamen longè certius, & effectu ipsô comprobatum, maneat, quod fieri non SOLEAT. Id quod certè etiam in totô corporis ſyſtemate, pari undique conſtantiâ ſeſe exerens atque ſiſtens, inſignem certè materiam præbet Medico cordato, ad cohibendum animum à crudis illis præfigurationibus, quomodo ſeſe invicem ha-

beant *proportiones materiarum fluidarum*, ad *vias*: ſepoſitô interim & non animadverſô, moderamine paſſim & ſubtiliſſimô, & exquiſitiſſimô, ipſorum *motuum*: qui proportionibus his tam in *ordinem* juſtum, quàm *ſucceſſum* debitum, deducendis, præſunt, & abundè pares ſunt, niſi *ipſi* potiùs *directè*, quàm *materiæ*, aut *viæ*, *anomaliâ* aliquâ inſigni afficiantur. Quod ipſum etiam, de fragilitate & ſummâ teneritudine ſolideſcentium partium, gnaviter expendendum venit. Unde etiam *adſtringentia* remedia, aut quæcunque talis effectûs compotes occaſiones, nimio plus morbidorum effectuum paſſim edunt, quàm ullæ *materiarum*, ſive diſpoſitiones, ſive actuales jam præſentes conſtitutiones.

§. XXVI.

Id quod omninò diluceſcit exemplô *hydropis*, *aſcitis*; qui immenſum, & propemodum ineffabile quantum, rariùs, ſequitur manifeſtiſſimam etiam *dyſcraſiam ſpiſſam* aut *tenacem* humorum; quàm inconditum, etiam brevem, uſum *adſtringentium*, vel ad *febres intermittentes* ſupprimendas, vel ad *hæmorrhagias* compeſcendas, adhibitorum. Adeò, ut vel mille hujusmodi *febricitantes*, aut *hæmorrhagiam* patientes, numerari poſſint, quorum nulli affectus talis œdematoſus aut aſciticus, eveniat: cum ex adverſô, non ſolùm ex illis, qui per *adſtringentia* in talibus affectibus minùs conſultè tractantur, facilè bonus numerus tales eventus incurrat; ſed etiam, ſi experimenta talia facere bonâ conſcientiâ liceret, promtum ſemper eſſet, effectum hunc certò producere: dum interim ſatis promtum eſt, veraci omninò præſagiô, impendentes ejusmodi eventus, quando talia artificia minùs conſultè ſuſcipiuntur, formare & prædicere, ut veritas prædictioni nimiò certiùs conſentiat.

§. XXVII.

Interim, ut etiam *rationi* ſua conſtet evidentia, eſt etiam illud hûc referendum, quod jam ſupra de *terminô motûs*

tûs per vaſa, notavimus. Dum videlicet in vaſis etiam *lymphaticis*, motus humoris, à *minimis* ramulis ad *majores* procedit; nempè ab anguſtioribus ad capaciores: quod utique, eâdem difficultate, quam de *venoſis* allegavimus, etiam in *lymphaticis* fieri poſſit aliqua *obſtructio*. Adeò, ut ſi quid tale reverà eveniat, nequaquam quærendum illud ſit in ipſis *vaſis*, quàm potiùs in *glandulis*, per quas humor talis ad vaſa demum transmitti atque pervenire deberet. Unde etiam eſt, quod in *hydropicis*, nunquam, niſi per ſolam mentalem præfigurationem, demonſtrari poſſint vaſa *lymphatica* malè affecta; bene verò *glandulæ*, ad quas vaſa *lymphatica* humorem ſuum convehere, aut ab illis demùm accipere, debebant, *induratæ*, adeoque rationabili collectione *obſtructæ*. Ut adeò ἄτοπον tunc ſit, de *vaſorum* potiùs immediatè, quàm *glandularum*, aut *meatuum* denique quorumlibet, ad vaſa illa transmittentium, *obſtructione*, mentionem facere.

§. XXVIII.

Quæ quidem conſideratio, etiam propterea tanto magis neceſſaria eſt, quæ memori mente teneatur, cum longè frequentiſſimè etiam ipſa tota *conformatio*, non *vaſorum*, ſed *glandularum* inprimis, & *meatuum*, (quod inprimis in *hydrope* atque *œdematibus*, conſpicitur,) ita deformetur, *expanſione*, & ſucceſſivô in totâ ſuâ ſolidâ texturâ *accrementô*, (inprimis in *hepate*) ut, ſi vel maximè *materia* contenta, infarctum illum formans, iterum diſſolveretur & evacuaretur, & nihil niſi legitima *fluxilis* in ejus locum ſuccederet; tamen, quia conformatio illa longè *capacior*, in ſolideſcente texturâ formata atque *obfirmata*, in antiquam *teneritudinem* non ſimùl revertitur aut reducitur, aut humor, iisdem *promtis* progreſſibus, ut olim, per vias jam valde *ampliatas* procedit: fieri inde non poſſit, quin totus labor, nævos hos è fundamentô in debitum ſtatum redigendi, irritus evadat.

§. XXIX.

His ita affatim, & certè è principiis manifeſtò atque luculenter *mechanicis*, commonſtratis, imò demonſtratis, ſuper eſt, ut planè aliâ ratione conſideretur efficacia illa, quâ, in rei veritate, non tam *obſtructio*, quàm *regurgitatio* atque *ſtagnatio* humorum, non tam in *minimis* vaſis *versùs majora*, ſed potiùs *in majoribus*, *versùs minora*, imò in ipſis *viis* & *meatibus* reliquarum ſolidarum partium, fieri poſſit: & quidem hoc ipſum etiam, verâ *mechanico-hydraulicâ*, & tunc demum ſuccedente *phyſicâ*, ratione.

§. XXX.

Ubi nempe *duo* inprimis ſunt, *mechanico-hydraulica* fundamenta, quorum interventu vel *generalior* atque *latior*, vel *ſpecialior*, *arctioris* ambitûs, imò valde particularis, talis *regurgitatio*, obtingere poſſit: interim illa ipſa quoque, præſertim *latior* illa, *ſtagnatoria* potiùs, (manente adhuc, licet *languidiore* atque *laborioſiore*, progreſſu:) quàm *obſtructoria*, quæ veram humorum *ſtaſin*, è ſtaſi *coagulationem*, & è coagulatione immediatè impendentem *corruptionem*, poſt ſeſe trahat.

§. XXXI.

Priorem quod attinet, legibus utique *mechanico-hydraulicis* ſimpliciſſimis conſentaneum illud eſt, quod, ſi in ſyſtemate *tubuloſô*, exquiſitè inter ſe conſpirante, ad quod proinde uniformis ille impulſus humoris, æqualiter pertineat & pertingat, v. g. *dimidia*, aut ſolùm *quarta*, pars horum ductuum, ultrà *æqualitatem* illam univerſalis reciprocæ proportionis, in arctiorem capacitatem redigatur; id quod non tam neceſſariò *obſtructione* internâ, quàm ſolâ *ſtricturâ* aut *compreſſione* externâ, (per ambitum mollium & mobilium talium ductuum,) fieri poteſt: quod, inquam, illa quantitas humoris, quæ aliàs in hos quoque ductus incubuiſſet, ita redundet, & quaſi recumbat, in omnes illos reliquos, qui eâdem tali *ſtricturâ* non corripiuntur.

§. XXXII.

§. XXXII.

Sunt autem hujus rei ſpecimina paſſim obvia, in prudenter atque circumſpectè ſagaci praxi quotidianâ; è quibus in vulgus nota ſunt *duo* illa, *primò*, quod *utrique* quidem, inprimis tamen *fœminino* ſexui, nempè ſubjectis ad *acutos dolores capitis recurrentes*, plus minus *adſuefactis*, non ſolùm, quando paroxyſmis veluti hujusmodi dolorum corripiuntur, *inferiores* corporis artus, imò aliquando etiam manus atque brachia, ad ſenſum *frigiduli* ſint, quin *horripilationes* frequentiores etiam totum corpus percurſent, & leviſſima aura frigida, admodum ſenſibiliter ſic affectos moleſtè percellat: ſed etiam adhuc tranquillioribus ſuis rebus, ſi reliquum corpus æqualiter benè caleat, *pedes* verò atque *tibiæ frigori* exponantur, aut alibi corpus *refrigerationi*, inprimis *particulari* exponatur, tunc conſueta illa *cephalalgia*, quaſi cum impetu illos invadat: cum phænomenô illô ad oculum luculentô, ut in partibus *frigidulô* illô ſenſu vexatis, nulla vaſa ſanguifera conſpicienda ſeſe offerant: in *temporibus* autem, aut ipſis *oculis*, *turgiditate* peculiari emineant atque viſui pateant. *Secundò*, notum ſimiliter in ipſum vulgus eſt, quod in hujusmodi ipſis *cephalalgiis*, ſi versùs noctem *pediluvium*, etiam ſimpliciter ex *aquâ dulci* ad tolerantiam calidâ, adhibeatur; quod inde, ad minimum per aliquod tempus, horas aliquot, ſi non æque totam illam noctem, *dolor* ille, *tenſivus*, *gravativus*, *inflatorius*, ſenſibilisſimè diminuatur: emicante interim eôdem illô phænomenô, ut *vaſa ſanguifera* in pedibus, *turgeſcant* & conſpectui pateant, imò toti pedes, maximè quoad aqua calida illos obtexit, *rubicundi* evadant. Cujuslibet autem prudenti comparationi relinquimus, cœterùm notisſima illa, phænomena, quomodo *fœminis* ita diſpoſitis, paroxyſmi illi *cephalalgici*, cum *appetitûs* etiam & *præcordiorum* turbationibus, velut ordinariè conjunctam habeant *alvi conſtipationem*, ſeu veram *ſpaſticam ſtricturam*.

Ut

Ut de repentinis illis *retropreſſionibus*, quantumlibet ſubcilibus, & ad *horripilationem* vix unquam pervenientibus, tam *ſcabioſorum*, quàm *malignorum*, *exanthematum*, non prolixi ſimus: licet revera in ejusmodi caſibus, ex illâ hypotheſi, longe magis ſuſpecta eſſe mereretur *obſtructio tenuiorum vaſorum*, tanquam ab humoribus jam pasſim manifeſtò eximiè *lenteſcentibus*, ſatis probabiliter ad conceptum, exſpectanda.

§. XXXIII.

Ita verò etiam magis *particulares* hujusmodi *ſtricturas*, circà ramos aliquos inſignes vaſorum, evenire poſſe, qui liberum per hos ſanguinis progreſſum inhibendô, (nempe, ſi non ſimpliciter & abſolutè ſupprimendô, tamen notabiliter imminuendô atque reſtringendô,) non ſolùm *inflationem* talem inducant, portioni (venoſæ) inter extremos ramulos, & *majorem* illum ad hos pertinentem: ſed in ipſis etiam *poroſis* partibus, per quorum meatus, ſangvis ex *arteriis* in *venas* perreptat, *ſtagnationem* ejusmodi efficiant.

§. XXXIV.

Puto hanc rem non ſolùm commodum, ſed quantum nobis videatur, etiam unicum ſolidum & re alem, conceptum ſuppeditare poſſe, quomodo *eruptio*, & ad hanc pertinens *contentio*, ſanguinis in *venâ hæmorrhoidali*, & non raro ipsâ *ſplenicâ*, aut certe alterutrâ, fieri ſoleat. Ubi nempe, cum vulgò decantata illa *obſtructio* in extremis *exilibus* ramulis, locum non inveniat, per manifeſtas rationes, tàm in genere, quàm de *hæmorrhagiis* in ſpecie, jam demonſtratas; jure meritoque certè conſiderandum venit, an non ex adversô, *ſtrictura* talis non ſolùm unicum ſit, *rationi* conceptibile atque probabile medium, ſed etiam *experientiæ* atque veris practicis horum affectuum phænomenis conſentaneum

§. XXXV.

Ubi, quod ad *rationem* attinet, Anatomiæ, (niſi illa, inter

ter perſpicilla ſubtiliſſimis minutiis adhibenda, circa craſſiorum rerum conſpectum obſtinatè cæcutire velit,) non poteſt ignotum eſſe, quomodo in corpore *humanô*, tùm reliqua abdominis, tum inprimis *meditullium* illud *meſenterii*, ubi *truncus venæ portæ* in ramos dividitur, & inprimis *ſplenico-hæmorrhoidalem* format, ſpiſſiſſimis *fibroſis* plexibus ita munitum ſit, ut ſanè circumſpectus labor adhibendus veniat, ad vaſa hæc ex illô velut enucleanda atque denudanda. Jam, ſicuti *rationi* contrariatur, quod plexus hi *fibroſi*, ſine peculiari ſcopô aut uſu efformati ſint; ita ex adversô, longè probabiliſſimum utique erit eidem *rationi*, quod mediantibus hiſce *plexibus*, tum ipſe truncus *venæ portæ*, tum privatim *communis* ille ductus ejus, in quem *ſplenica* & *hæmorrhoidalis* vena coëunt, mediantibus hiſce *fibris* copioſis, ſtringi atque coarctari posſint. Quô autem factô, per ipſam ſanam *rationem*, *ſtagnatio* inter hanc ſtricturam & extremitates horum ramorum, liquidò utique agnoſci poterit.

§. XXXVI.

Suffragatur autem huic rationi, *experientia* ipſa, notoriis illis *ſpaſticis ſtricturis* & *contentionibus*, ſub ipſis *præcordiis* introrsùm, nempè circa ipſum locum meditullii meſenterii; quæ non ſolùm viris *hypochondriaco-lienoſis*, ſatis familiaris eſt: ſed inprimis etiam *fœminis*, (quæ *hypochondriacis* talibus, & *hypochondriaco-ſpleneticis*, pathematibus, non ſolùm familiariùs, ſed etiam graviùs, quàm viri, notoriè expoſitæ ſunt,) adeò graviter incumbit, ut proinde regionem illam ipſis digitis monſtrantes, ediſſerant, inſultus tales graviores, ſenſum exprimere, ac ſi in meditullio illo abdominis, ſub præcordiis, *manu* aliquid comprehenderetur atque comprimeretur; Es ſey nicht anders, als wann man ihnen an ſolchem Orte mit der Hand etwas zuſammen griffe und zuſammen drückte: quin etiam propterea introrsùm retractô abdomine circà umbilicum, quaſi condupli-

catæ ſedere cogantur; & ſub tali ſitu aliquantò meliùs ſeſe habeant: ſi verò erigant corpus, atque adeò voluntariâ extenſione, contractioni huic reſiſtant, acerbisſimum ſenſum, als wann etwas zerreiſſen ſolte, inde experiantur, imò ſæpe numero ſuffocativam oppresſionem inde incurrant: tandem verò aliquæ harum, inprimis *externis* cauſis occaſionalibus ad *vomitum* rem inclinantibus, *vomitus cruentos* inde experiantur. Satis evidente nempe efficaciâ, *ſpaſticæ hujusmodi* ſtricturæ, circà hunc locum *meditullii* veluti meſenterii, ubi *venæ portæ* inſignis *ramus ſplenico-hæmorrhoidalis* ſitum ſuum habet.

§. XXXVII.

Quæ tota res, cum inprimis fœminino ſexui non aliunde faciliùs atque certiùs ingruat, quàm à *menſtruæ* evacuationis, præſertim *repentinis* (& quam maximè, ab *animi pathematibus* originem nactis,) ſuppresſionibus; præcipuè ſi deinde per artificia ſanguinem notabiliter *turgefacientia*, has iterum expedire aggrediantur; putamus certè non longè petendam, aut admodùm ambiguam vel dubiam, inde necti poſſe collectionem, quomodo hujusmodi affectus, magis à *ſpaſticâ compreſſione majorum ramorum* versùs minores, oriantur: quàm ut ipſis *minoribus*, immediatè, *obſtructio* aliqua interna, ab humorum ipſorum in his reſtitantium, dyſcraſiâ, inde imputari posſit. Quod ipſum etiam tantò luculentiùs confirmare videtur, ipſa illa promtitudo novarum ejusmodi *exacerbationum*, per nuda *animi pathemata*; utpote quales, certè vel ipsâ experientiâ (ſi ratio nulla agnoſceretur) teſte, *motuum*, inquam, inſignes alterationes, nimiò promtiùs ſequuntur *animi motus*, (vel ipsâ *palpitatione cordis* immediatè à *terrore*, oſtendente) quàm ut ulla veriſimilis ratio allegari posſit, quod ab *animi pathematibus*, inprimis tam repentinô effectu, ipſa *craſis* humorum eò ùsque alterari valeat, ut inde *vaſculis* quibuscunque tandem *obſtruendis* pares evaderent, Nedum,

quod

quod eadem ipſa implicatio, adhuc illô quoque reſpectu, certè inſolubilis, reſtitaret, ſi utique *dyſcraſia* aliqua talis in humores inde redundaret, cur effectus illius *obſtructorius*, velut abſolutè in has *certas* potiùs venulas, quàm alias per reliquum corpus, inde redundare deberet: aut, ſi talis etiam in *cephalalgiis*, in fœmininô ſexu communiter unà concurrentibus, ſupponeretur, quomodo à tali *obſtructione* minimorum vaſculorum, *inflatio* majorum conjugatorum conſpicua, inde oriri poſſet. Nam certè nimium quam *ἀτόπως* hûc trahitur, *ſuſpenſio* humoris in ſiphone, ſi ipſe *aditus* occludatur: cum motus ſanguinis *refluus* in venis, in corpore *vivô*, nulli tali *lapſui*, qualis in ſiphone viget, ſed veræ *preſſioni* tonicæ partium venas circumſtantium, manifeſtò innitatur.

§. XXXVIII.

Sicut autem hæ rationes atque demonſtrationes, quantum nos quidem usquam perſpicere valemus, ita utiq; comparatæ ſunt, ut per illas veritas *obſtructionis* talis, tam crebrò & familiariter allegandæ, non poſſit aſſenſum invenire; ita ne tamen etiam tota hæc conſideratio, potiùs purè *Theoretica*, & ad nudam ſpeculationem pertinens, reputari poſſit, efficit longè diſpar omninò *directio Therapevtica*, ſeu vulgò ſcholis Medicis dicta *Indicatio*, alienioribus ejusmodi theoriis de *obſtructione vaſorum* vulgò ſuperſtrui ſolita.

§. XXXIX.

Non equidem ignoramus, neque etiam ab aliis facilè ignorari poſſe credimus, cauſariam illam exceptionem, aliquorum non poſtremi ordinis, ut vulgò audire geſtiunt, Dogmaticorum recentiorum; dum perſuadere mundo allaborant, quaſi *diverſi* illi *conceptus Theoretici*, de hâc re & ſimilibus, nullum præjudicium inferre poſſint aut ſoleant Praxi; dum hæc potiùs, quaſi unanimi conſenſu, ab omnibus Practicis *eadem* deinde adhibeatur, & ſolùm ſupervacua diſceptatio, de *modô agendi*, & conſequenter, de *habi-*

in cauſarum morbiferarum ad remediorum poteſtatem, ſubſit. Sed provocamus audacter, ad quoslibet ſolertiores hodiernarum commendationum practicarum arbitros; an non ubilibet ferè ordo penitùs *inverſus* inveniatur; & potiùs, *ſuppoſitis* ejusmodi, à rei veritate alienis, *cauſis*, demum *remedia* quærantur atque deſtinentur, *hypotheſi* quadrare apparentia: quàm ut ſolùm *verus* remediorum effectus, juxtà *hypotheſes* illas *theoreticas*, de *cauſis* morborum, ex efficaciâ unquam, verâ & conſtante remediorum talium, reciprocè æſtimetur aut judicetur.

§ XL.

Dilucescit hæc res è *duplici* exemplô, ſatis in ipſos ſenſus incurrente; *primò*, tot *novorum*, veteribus pharmacevtis incognitorum, nedum inuſitatorum, *Aperientium*, *Attenuantium*, *Reſolventium*, *Incidentium*, *Edulcorantium*, *Præcipitantium*, partim *abſorbentis*, partim ſalinæ *abſtergentis* atque *colliquantis* efficaciæ nomine deprædicatis: *terreæ*, *martialis*, *alcalicæ fixæ*, & *urinoſo-volatilis*, proſapiæ. Quibus tamen interim, *ſecundò*, nemo neque *citiùs*, neque, antè omnia, *certiùs*, ab hujusmodi affectibus, in integrum reſtituitur, quàm ullis antiquitati uſitatioribus, remediis. Adeò, ut ſi candidè ſinceram veritatem æſtimare animô ſedeat, paſſim nihil aliud inde reportetur, quàm nuda fortè *ſymptomatum tranſitoria* interverſio: & nuda perſuaſio, quod, ſi his remediis nihil ſolidi impetretur, quæ nempè, ex *hypotheſi*, omnibus modis, *imaginariis* illis *cauſis* convenire atque ſatisfacere debebant, etiam nullis aliis, neque *methodis*, neque *mediis*, quicquam obtineri valeat. Adeò, ut re vera planè *inverſus*, & *contrarius* antedictæ aſſertioni, effectus, affatim inde dilucescat; quod nempè *Theoriæ* tales, non qualitercunque *applicentur* phænomenis practicis, verorum bonorum effectuum: ſed planè contrà, boni effectus *ſupponantur* atque ſperentur ab ejusmodi remediis, quæ meræ *opinioni* de certâ aliquâ *cauſali* conſti-

tu-

tutione atque conditione morborum, convenire atque quadrare debere, putantur.

§. XLI.

E quô nempè fundamentô, omnino prognata eſt, ſolenniſſima illa hodiernæ ſcholæ Medicæ opinio, quaſi in *pleriſque*, imò *eminentioribus* ejusmodi affectibus, qui, ſecundùm hypotheſin de *obſtructione vaſorum*, *craſi* humorum, *motibus* reluctanti, aſſignantur, nullis aliis remediis locus ſit, quàm ſimpliciter talibus, quæ hanc humorum *craſin*, alterare ſeu corrigere poſſint: adeoque illos debito *motui* obſequentes reddere: non verò *motus* ipſos potiùs, vel *directè promoventibus*, vel ad certum *locum* contendentes, dirigentibus, aut aliò divertentibus.

§. XLII.

Dum interim vel ſimplex, *tempeſtiva*, *præſervativa* & *præoccupatoria*, *imminutio* ſanguinis, & *diverſio* obſtinati ejusdem *motûs* ad *peculiarem* aliquam regionem, *avocatio* verò atque *derivatio* ad alium, *commodiorem* aut tolerabiliorem locum, communiter longè plus hîc valet, & breviore tempore bonos effectus aſſequitur; & longè *durabiliores* atque diuturniores bonos ejusmodi effectus exhibet, quàm à diu continuatis, variis ejusmodi tentaminibus *alterativis* atque *correctivis*, planè fruſtrà exſpectatur. Ad minimum autem aliis, nequaquam ad illum cenſum *alterantium* atque *corrigentium* reducendis, remediis, debitâ *ſubordinatione* ſubjungendis, viam ita planam reddit, ut neque hæc ſine illâ præmiſsâ, optatum talem luculentum bonum effectum ſortiantur: neque altera illa, ad nudam hypotheſin deſtinata & accommodata remedia, ullam ſimilitudinem talium effectuum attingant.

§. XLIII.

Ubi certè manes ſuos patitur commentum illud, de immani efficaciâ *ſalinarum potentiarum*, tam ad *producendos* tales morbos, per *vaſorum obſtructionem*, quàm eosdem

per *contraria* ſalia, iterum ſubigendos. Inter quæ inquam, commenta, agmen planè ducit traditio illa, ab exiguô retrò temporum intervallô, nempè vix ab octo luſtris, in omnium ora propagata; proſcriptio, inquam, *ſacchari*, è quotidianô uſu: ſub prætextu, quod *dulcia*, & propterea *ſaccharum* tanquam inter illa eminens, facilè *aceſcant*: *aciditas* autem, humores *coagulet*: *coagulatio* talis, *obſtructioni* vaſorum anſam ſuppeditet. Dum interim, non ſolùm nnumeri utriusque *ſexûs, hypochondriaci*, hanc opinionem quotidianô ſuô *exemplô* & experimentô, ita irritam reddunt, ut in rei *veritate*, nihilò pejus inde habeant: (paucis, utplurimùm imaginariis quibusdam exemplis, fœminarum aliquarum, magis *phantaſticâ* quâdam, *animi patheticâ*, quàm verâ *phyſicâ dyſphoriâ*, moleſtiam inde vel ſentientium, vel ſuſpicantium, exceptis,) ſed etiam totæ provinciæ, ſub *quotidianô uſu* ſacchari, in *cibis*, *vinô*, imò ipſâ *cereviſiâ*, nihilò frequentiores inde experiantur ejusmodi morbos, qui *obſtructionibus* talibus, tanquam *cauſis*, & reſpectivè *effectibus*, *aciditatis*, & inde deductæ *coagulationis*, ſuperſtruuntur, quàm tota cohors talium ægrorum, qui ejusmodi perſuaſionibus auſcultantes, à *ſaccharô*, tanquam à venenô, maximâ ſollicitudine ſibi cavent. Quod idem valet de *acidorum*, (*ſemidulcibus fermenteſcentibus* exceptis,) uſu. Ubi nempe, quod etiam alibi jam monitum eſſe recordamur, valde *heteroclita* traſſumtio, à *melle*, & ſimilibus *acerrimè fermenteſcentibus* (*horæis*) *dulcibus*, ad *ſaccharum*, fundamentum errori præbuit. Quæ eadem incondita credulitas, etiam anſam præbuit *ſaccharo* imputandi, quod maſſam ſanguineam ad *mucidam tenacitatem* deducat, daß der Zucker ſehr verſchleime: nempè contrà manifeſtam, totis populis teſtibus in contrarium, experientiam. Quam diverſitatem experimentalem, *conſuetudini* deinde tribuere velle, ἀτοπώτατον certè eſt: quandoquidem *materiæ* conditiones *phyſicæ*, nullô tempore ullis *adſuetudinibus* mutantur, ſed ſoli

mo-

motus: de quibus autem, in illâ *hypotheſi*, altum eſt ſilentium, ſed totus ſermo, unicè, in arguendâ *mobilitate* materiæ occupatur.

§. XLIV.

Unde quidem etiam manifeſta evadit vera ratio *utilitatis*, à *motu voluntariô* exſpectandæ, in ejusmodi affectibus, qui *obſtructioni* vaſorum ex illâ hypotheſi adſcribuntur: & quidem utilitatis, tam *præſervativæ*, quàm, in *chronicis* caſibus, etiam *curativæ*.

§. XLV.

Cum enim *motu* corporis voluntariô, rectè inſtitutô atque *gubernatô*, equidem ſanguis *ſpiſſior*, verè *fluidior* reddatur; ſed tantò magis *inæquales* ejus reſtrictiones atque regurgitationes, ad univerſale *æquilibrium* propiùs redigantur: quin ipſa ejus *quantitas* ſenſim ſenſimque *imminuatur*: longè certè faciliùs inde licet intelligere, quantò major ſit efficacia ipſius potiùs *motûs*, *mobilitatem* ſimul inducentis atque foventis, quàm contrà *mobilitatis*, *motum* opprimentis.

§. XLVI.

Dilucеſcit hæc res tantò magis, ab experientiâ illâ, in ſe ſemper verâ, licet non ſemper tutâ & conſultâ, in ejusmodi affectibus, qui per hypotheſin de *obſtructione vaſorum*, *immobilitati* humorum, tanquam *cauſæ* tribuuntur, v.g. *inflammationibus*, præcipuè *apoſtaticô* quôdam motu, *citò* atque *latè* partem aliquam invadentibus. Deducit has, *hypotheſis* illa, à ſanguine *craſſô*, *coagulatô*, aut viſcidô, in tali parte *ſtaſin* aſſecuto, &, *obſtructis vaſis*, longe lateque circum *reſtitante*, & parem *crasſitiem* atque immobilitatem ſubeunte. Hoc ſi ita eſſet, certè nullum prorſus effectum aſſecutura eſſent remedia *vias adſtringentia*; quandoquidem ab his nihil usquam aliud exſpectari poſſet, quàm longè *firmior* & planè *impacta* detentio, ſi ſuper materiam *craſſam* atq; denſam, *viæ* & *meatus* conſtringerentur, adeoque

que arctiſſimè, materiam jam ante illis *impactam*, ſtiparent, & ut loquuntur, incarcerarent. Monſtrat interim contrarium, ſi modo tam utilis eſſet quàm facilis, quotidiana experientia; quod nempè *ſtagnationes* tales *inflammatorio-eryſipelatodes*, aut *phlegmonodes*, facillimo negotio, à locô, quem occuparunt, per ſola *conſtringentia*, (& vel nudum *frigoris* ſenſum, quod tamen adhuc magis *inſpiſſare* & *coagulare* deberet humores,) depelli, & ad interiora *repelli* posſſint. Quod certè ex hypotheſi de *materiæ immobilitate*, ut *causâ* affectuum talium, quilibet agnoſcet impoſſibile futurum, cum utique *conſtringentia* omnia, nullam habeant efficaciam directam, in *craſin* humorum, è *ſpiſſitudine*, nedum *coagulatione* gelatinoſâ aut grumoſâ, in fluiditatem redigendam.

§. XLVII.

Eadem planè ratio eſt, de efficaciâ *adſtringentium* adversùs *hæmorrhagias*; ſi *cauſa* illarum eſſet *obſtructio vaſorum*, à *ſpiſſitudine* aut *coagulatione* humorum dependens. Cum enim *eruptio* ſanguinis *hæmorrhagica*, per illam *hypotheſin*, tribuatur impedito *receptui* ſanguinis, per *arterias* appulſi, in *venulas obſtructas*; manifeſtum certè eſt, quod per *adſtringentia*, fortiùs *venulis* illis velut *incuneato* ſanguine, ad minimũ *recurſus* novæ hæmorrhagiæ invitaretur, ſi vel maximè tantiſper, per *latiorem* adſtrictionem, etiam *affluxui* per arterias aliquid impedimenti objectum eſſet.

§. XLVIII.

Sicut autem totum talium hypotheſium nervum, inprimis infringit *particularis* illa, ſemper ad *unum eundemque locum* incumbens, ſuppoſitarum illarum *obſtructionum* eventus; cum nulla ratio reddi poſſit, cur non *obſtructio* talis, ſeu potiùs *materia* obſtructionem talem inducere accuſata, eâdem facilitate in *varia alia*, quàm *certa* talia, corporis loca incidat: ita monſtrat ſanè viam ad planiorem conceptum de *veris* harum rerum cauſis, illa, modò rectè animad-

advertenda, obſervatio, quod *ſtagnationes* tales, quas illa hypotheſis *obſtructioni* vaſorum tribuit, in nullâ aliâ corporis parte magis ordinariè coacerventur, quàm in illis, quæ ad *exonerationem* aliquam *ſanguinis*, vel *immediatè* aptæ atque natæ, vel his ad minimum propiùs σύζυγαι ſunt. Id quod nusquam luculentiùs deprehendere licet, quàm per tractum *tenuium* inteſtinorum. Cum enim per hunc, ut equidem jam ſuperiùs notatum eſt, longè major quantitas *exiliſſimorum* vaſorum diſtribuatur, quàm ad *colon* aut *rectum* inteſtinum; neceſſarium certè eſſet, ut *obſtructiones* illæ, etiam nimiò plùs & familiariùs, in hæc *tenuia* inteſtina quàm *altera* illa, redundarent. Quod cum nequaquam ita inveniatur, alia neceſſariò quærenda eſt ratio, tam alieni eventûs, quàm generalis illa, in humorum *coagulatione*, aut *ſpiſſitudine* ſui ſimpliciore, ad debitam mobilitatem minùs idoneorum, collocata. Quod idem etiam certè maximopere valeret de *pulmonum*, longè fœcundiſſimô *exiliſſimorum* vaſculorum proventu inſtructorum, nimiò majore aptitudine, ad incurrendum ejusmodi *obſtructiones*, quoties materia ad talem effectum producendum apta, in humorum *maſſa* redundaret: cum tamen accuſatæ illæ *obſtructiones*, ſeu affectus his vulgo aſſignati, ad miraculum rariùs in *pulmonibus*, quàm usquam alibi in totô corpore, locum inveniant.

§. XLIX.

Quamvis autem meritò inter *Sophiſmata Diſputatoria* connumerandum cenſeamus, τὸ ἀντιζητεῖν; nempe ſi quis opinionem aliquam, ſufficientibus rationibus atque argumentis, irritam reddiderit, objectionem illam captioſam: *profer tu ergo meliorem*: cum utique, ſi vel maximè nihil certiùs afferri poſſet, propterea tamen *incerta* altera opinio, nullum meritum acquirat, ut propterea retineri, & pro *certâ* haberi deberet: & omninò præſtet, de quacunque re, *nullas* potiùs, quàm *irritas*, ætiologias protuliſſe:

placet tamen, ex abundanti, etiam huic difficultati, quantum in nobis eſt, obviam ire, atque quomodo illam *ætiologiam*, quam eôdem ſcopô jam alteri enucleatæ ſubſtituimus, cùm *praxi* conciliandam cenſeamus, ejusque rei ab ipsâ experientiâ practicâ teſtimonia firma habemus, brevibus oſtendere.

§. L.

Ediſſeruimus, quod affectus illos, quos altera opinio, à *paſſivâ obſtructione* deducit, tribuamus potiùs, vulgò ita dictæ *regurgitationi*, ſeu ſecundùm noſtram mentem, *reſtrictioni* ſanguinis, à *majoribus* vaſis versùs *minima*. Excipientes tamen in caſu *inflammationum*, utique factu poſſibilem, adeoque interdum evenientem, etiam *paſſivam* ejusmodi detentionem, ab *externis* inprimis, occaſionalibus cauſis, aut *accidentali* eventu illarum magis *internarum*, prognaſci habilem. Hujusmodi activæ reſtrictioni versùs talia loca, noſtrâ conſideratione, *occaſionem*, ſeu *remotam* cauſam, (in ordine tamen *legitimi* non valde interrupti progreſsûs,) præbet *intentio*, & propiùs jam *contentio*, *Sanguinem* circà loca *hæmorrhagiis* propiùs idonea, ita *coacervandi*, ut tandem *ventilatoria* aliqua *eruptio* ejus ſequi poſſet: quod aliàs *Apparatum hæmorrhagicum* appellare ſolemus.

§. LI.

Superſtruimus huic conſiderationi, quod ad hanc rem, tanquam fundamentum totius reliquæ inde aſſurgentis molis incommodorum, (ut in Diſſ. de *venâ portæ, portâ malorum, hypochondriaci, ſplenici, hyſterici* &c. jam pridem innuit Dn. D. Præſes.) nulla alia medicatio, certiùs & exactiùs quadret, quàm talis, quæ ſatisfaciat, I. *materiali cauſæ*, nempe ſanguinis *abundantiæ*; II. *formali remotiori*, *deſtinationi ventilatorio-evacuatoriæ* ejusdem: & jam III. *propiori*, *directioni* ejus ad *certa loca*, *certæ* tali *evacuationi* jam propiora: aut ad minimum IV., *diſcusſioni* ejus, & modeſtæ *repulſioni*

ab

ab iis locis, quæ, *formalitate* jam *immediatâ*, (*materia* illa nempe *ſanguis*,) *congeſtoriâ* ſtagnatione, occupavit. Sicut autem facilè utique diluceſcit, quod *poſtrema* hæc indicatio, non latiùs ſe extendat, quàm ad ſcopum ſimpliciter *curativum*, adeoque *paroxyſmos* potiùs ſingulos; quàm ad, utilisſimum in hôc etiam genere, *præoccupatorium* & *præſervativum*: propterea nos quidem *ſubordinationem* ejus, & *ſubſidiarium* uſum, nullatenùs improbamus, aut negligimus: interim longe plus utique tribuimus illis auxiliis, quæ *fundum*, ſeu primum *fundamentum* horum eventuum, ſalutariter reſpiciunt: nempè *materialiter*, *ventilationi* ſanguinis; & *formaliter*, ſimul *derivatoriæ* inclinationi ſeu *avocationi* ejusdem, ne ad *certa* talia, *particularia*, *loca*, *congeſtio* ejus incumbere *pergat*, aut *repetat*. Quô reſpectu conſultò utimur vocabulô *Derivationis*, cum *Revulſio* ſimpliciter, non æque perpetuò, bonæ de reliquô intentioni, ſatisfaciat.

§. LII.

Suffecerit hujus rei *duo* exempla allegare, utraque, certiſſimè verò *poſterius*, ſolertibus Practicis jam ſatis nota, adhibituris autem ſolertiam, facilè noſcenda atque deprehendenda. *Primum* eſt, quod in *primâ juventute*, juxta *adoleſcentiæ* fines, conſtitutis, *frequentiori*, & inde communiter minùs *moderatæ*, *narium hæmorrhagiæ* obnoxiis, à *venæ ſectione*, moderatâ quidem, ſed tamen ſufficiente, inſtitutâ, pluribus exemplis obſervaverimus, *narium hæmorrhagias* poſteà vel *nullas*, vel *rariſſimas*, (à *diætâ* malè ordinatâ) reverti: tantò magis, ſi inpoſterum etiam, idoneis temporum, imò annuis, *intervallis*, eandem *repetere* non negligant.

§. LIII.

Secundum eſt, quod *Fœminæ*, cœtera benè *ſanæ*, & *floridâ* ac *plethoricâ* corporis conſtitutione præditæ, quibus etiam *menſtruæ* evacuationes largâ copiâ procedere conſueverunt; ſi, *per ætatem*, denique fluxus menſium ceſ-

ſet, illæ verò *otioſiore* & magis *deſide* vitæ genere gaudeant: *familiariſſimè*, imò auſim dicere, *certiſſimè*, poſthac incidant in *turbulentiorem* valetudinis ſuæ progreſſum; & affectus incurrant, magis magisque *rhevmaticos*, *cephalalgico-hemicranicos*, *vertiginoſos*, *anginodes*, *eryſipelaceos*, *ſpaſtico-aſthmaticos*, *arthritodes*, *hypochondriaco-hyſtericos*, *nephriticos* &c. Cum enim ante hac, *occaſione* reliquæ menſtruæ *evacuationis*, etiam *plethorica* abundantia ſanguinis *in genere*, *ventilationem* quaſi *conſuetudinalem* aſſecuta eſſet, deficiente hâc impoſterum, ſubnaſcuntur ſenſim ſenſimque aliæ tales *regurgitationes* & *decubitus*, uti vulgò vocantur: planè ad *paradigma* gemini talis eventûs, ſi diu adſueta frequentior *ſcarificatio* temerè rude donetur: evidentiore verò, & paſſim magis ſonticô, æque *parallelô* exemplô, ſi *hæmorrhoides*, inprimis *ſtatæ* & *frequentiores*, jam *adſuefactæ*, inpoſterum *ſupprimantur*: imò ipſa adhuc procedere merentia *catamenia*, inprimis importunâ aliquâ, *medium fluxum* obruente, *patheticâ* occaſione, ſuppreſſa, pertinaciter emaneant.

§. LIV.

Abſit invidia, aut odioſa interpretatio, & dirigatur potius ſolers conſideratio, ad *hiſtoricam* veritatem *facti* ipſius, paſſim deprehendendam; Quid quæſo impetratur, ante dictâ methodô neglectâ, & aliâ quâcunque in hujus locum adhibitâ, adverſus hujusmodi affectus, quàm *unum è duobus*; nempe vel *primò*, ut ad ſummum *paroxysmis* ſolis aliquid levaminis impetretur; vel planè, *ſecundò*, malum in *deterius*, ſeriùs ocyùs, ruat, aut certè progrediatur. *Recurſus* autem ipſorum paroxyſmorum, non ſolùm nullatenùs *cicurari* poſſit; ſed etiam magis magisque *adſuefiat*, imò *inſoleſcat*: remedia, quæ prioribus temporibus *paroxyſmo* aliquid levaminis attulerant, inpoſterum *aſpernetur*: & ſi, inſoleſcenti affectui, *fortioribus* etiam remediis occurrere neceſſarium cenſeatur, & hoc aliquantò importuniùs fiat, paro-

roxyſmi potiùs *exaſperentur*: aut à mitioribus *ſchematibus*, *metaſchematiſmus* fiat (vid. Diſſ. de *Metaſchematiſmis morborum*) in longè graviora: & tandem *œdemata*, *hectica*, *catarrhi ſuffocativi*, *hemiplexia* aut *apoplexia*, ſupremam manum imponant. Quales profectò obſervationes, nullâ *Diogenianâ lucernâ* veſtigandæ, ſi non cautiùs luculentiorem *theoriam* quærere, & hujus *pragmaticam* conſpirationem cum felici *Therapiâ* comparare, perſvadere ſatis poſſunt, plura de his rebus & prolixiora ſermocinari, nihil aliud fuerit, quàm ſcientem atque volentem tempus perdere.

§. LV.

Unde quidem plura in medium proferre, meritò ſuperſedemus; illud unum ſolùm adhuc adjicientes, cum paſſim inſignis obſervetur exſpectatio, ut, cum jurata methodus qualiacunque Medica conſilia proferentium, poſt adumbratam *methodum* Therapevticam, etiam *remedia* ipſa, ſcopis illis paria, & magnô paſſim numerô, præſcribere jubeat, nos etiam nominemus ipſa *remedia*, per quæ ſcopis noſtris ſatisfieri poſſe, compertum habeamus: propterea hoc ipſum etiam, brevibus tamen, ediſſerere atque declarare, non deficere voluerimus. *Primo* itaque ſcopo, nempè *materiali* fundamento, non aliter juſtum remedium ſuppeditari poſſe arbitramur, quàm 1) è fonte *Chirurgicô*, per *ſanguinis miſſionem*; *medicè* tamen, nempè *rationabiliter*, *gubernandô*, & in juſtos *limites* coërcendô: ut nimirum adminiſtretur, *præſervationi* potiùs, quàm directæ *curationi*, aptô *tempore*: conveniente *locô*, ubi ſecundùm *ætatem*, atque *ſexum*, & *derivatorium* potiùs, quàm *revulſorium* ſcopum, prudentem uſum *Venæ ſectionis in pede*, præferimus, (ſub juſtis circumſtantiis,) illi, quæ in *brachiis* exercenda venit: tum etiam *quantitate* congruâ, non quidem *prodigâ*, neque tamen etiam nimis *exiguâ*: *repetitione* verò, non frequentiore, quàm *bis* per annum, *Vere* potiùs & *Autumno*, quàm *æſtate* aut *hyeme*. 2) è fonte *diæteticô*, *motibus* corporis *voluntariis*; nempe totâ vitæ ratione. à

deſidiâ, quantum fieri poteſt, alieniore: *edacitatis* juſtô moderamine: *potûs* autem, diluente magis, quàm ullâ aliâ efficaciâ, conſpicui, largiore uſu: *frigoris* & *caloris*, nec non debitarum *excretionum* (per *deſidiam* aut neglectum, in ſenſibiliore conſtitutione facillimè turbandarum,) diligente obſervatione: *animi* verò *pathematum*, quanta usquam obtineri poteſt, temperantiâ. Abſtinendô tamen curiosè, ab omni nimis *coactâ diætâ*; quæ nihil certiùs efficit, quàm maximam *ſenſibilitatem*, ad leviſſimas poſthac alterationes.

§. LVI.

Secundo ſcopo, nempe *moderamini intentionis generalioris*, ad *tentandas ventilationes*; & propterea ſuſcipiendas *ſpecialiores* jam, ac *determinatas*, *congeſtiones*; opponimus remedia, *turgefactiones* ſanguinis, placidè quidem, ſed tamen ſatis potenter, ſedantia. Quæ, qualia quilibet, ſecundùm rationem aut experientiam ſuam, effectui tali idonea noverit, illis per nos utatur: nos *Nitro*, plus hîc tribuendum eſſe ſcimus, & experti ſumus, quàm ullis aliis, quantumlibet ſpecioſis, artificiis. Dum ſimul etiam ſatisfacit *cicurationi*, & ſecuræ *eliminationi*, aliorum materialium *ſtimulorum*; qui vel *turgeſcentiam*, vel ſubtiliſſimum *irritationum* ſenſum promovendô, *intentioni eliſoriæ* occaſionem præbere poſſunt.

§. LVII.

Propioribus jam *formalibus* rationibus atque ſcopis, à quibus tàm *ſenſus* exquiſitiores, quàm *motus* impatientiores; illi *doloroſi*, hi *ſpaſtici*, oriuntur; *ſedativis* propioribus aut *potentioribus* occurrere, ſi antedicta dextrè ad effectum deducantur, rariſſimè verè *opus* eſſe, & *ratio* dictat, & *experientia* firmat: quapropter etiam illis quàm minimum tribuimus, nedum indulgemus. Si quid tamen neceſſarium videatur, *Opium* odimus; turbulentis *impreſſionibus*, tanquam *faſcinô* quôdam, *motus* afficiens: & ſi *intempeſtivè* & *præpoſterè*

ſteri uſurpetur, nihil *certiùs*, quàm *degenerem pertinaciam*, & meliorum quoque remediorum atque methodorum, quaſi *ſtupidam* & *faſtidioſam inſenſibilitatem*, introducens: inprimis in reliquâ *ſenſibiliore* indole: & in hâc effectus exſerens, ſimiles *animi pathematibus*, *meticuloſis*, *terrificis*, præfractè *faſtidioſis*, & *phantaſticè deſperabundis*, quâlibet levi occaſione denuò emicantibus, & quantacunque rationabili remonſtratione, vix, aut planè non, edomandis. Acquieſcimus autem in *Cinnabari*; &, quantùm hucusque, aſſiduâ æque atque vigili, experientiâ deprehendere licuit, innoxiâ de reliquô, ſatis tamen conſpicuâ, *anodynâ* efficaciâ *Caſcarillæ*, ſeu ut vulgò vocant *Schacarillæ*.

§. LVIII.

Cœterùm autem, *generalioribus*, debitarum *excretionum* juſtis ſucceſſibus, placidiſſimè ſublevandis; & præſertim *flatulentiæ* demulcendæ, operam aliquam dicamus: alieniſſimi interim ab *indeſinente*, *multorum*, nedum *variorum* (certô incertitudinis documentô) remediorum, uſu atque ſuaſu.

§. LIX.

Hâc certè methodô, in caſibus, nondum in pertinacem *conſuetudinem*, ſimùl protervæ *promtitudinis* ad *leviſſimas* cauſas, architectum: aut variam *turbationem* atque *fluctuationem*, per *heteroclitas* methodos atque pharmacias, devolutorum talium affectuum: & *animi patheticô* habitu non præter modum malè moratô, quin potiùs *fiduciâ* aliquâ ad majorem tranquillitatem revocatô, præſide atque adſtite Divinâ Benedictione, luculentis exemplis, ego Præſes, aliquoties effectum vidi, & cum ægris talibus gaviſus ſum, quod antea neque factum, nec ſolùm ſperatum erat; omnibus circumſtantiis potiùs in deterius, quàm vel minimâ in melius, ſub alienâ tractatione prolapſis: adeoque cum *rectâ ratione*, *effectivam* etiam artem expertus,

ejusque propterea, ſub *naturalis*, ab ipsâ *Divinâ Sapientiâ* inſtitutæ, *veritatis* teſtimoniô, cauſam, jure meritoque orans atque agens.

Cui ſcopo, ut etiam præſens hæc tractatio, quam ita ſatis abſolutam datam eſſe confidimus, aliquid conferat, juxta cum venerabundâ, pro præſtitô nobis auxiliô, gratiarum profeſſione, Divinam Benedictionem humillimè exoramus.

S. D. G.